

Skægkræ i Sundhedssektoren

En usynlig trussel mod Hygiejnen?

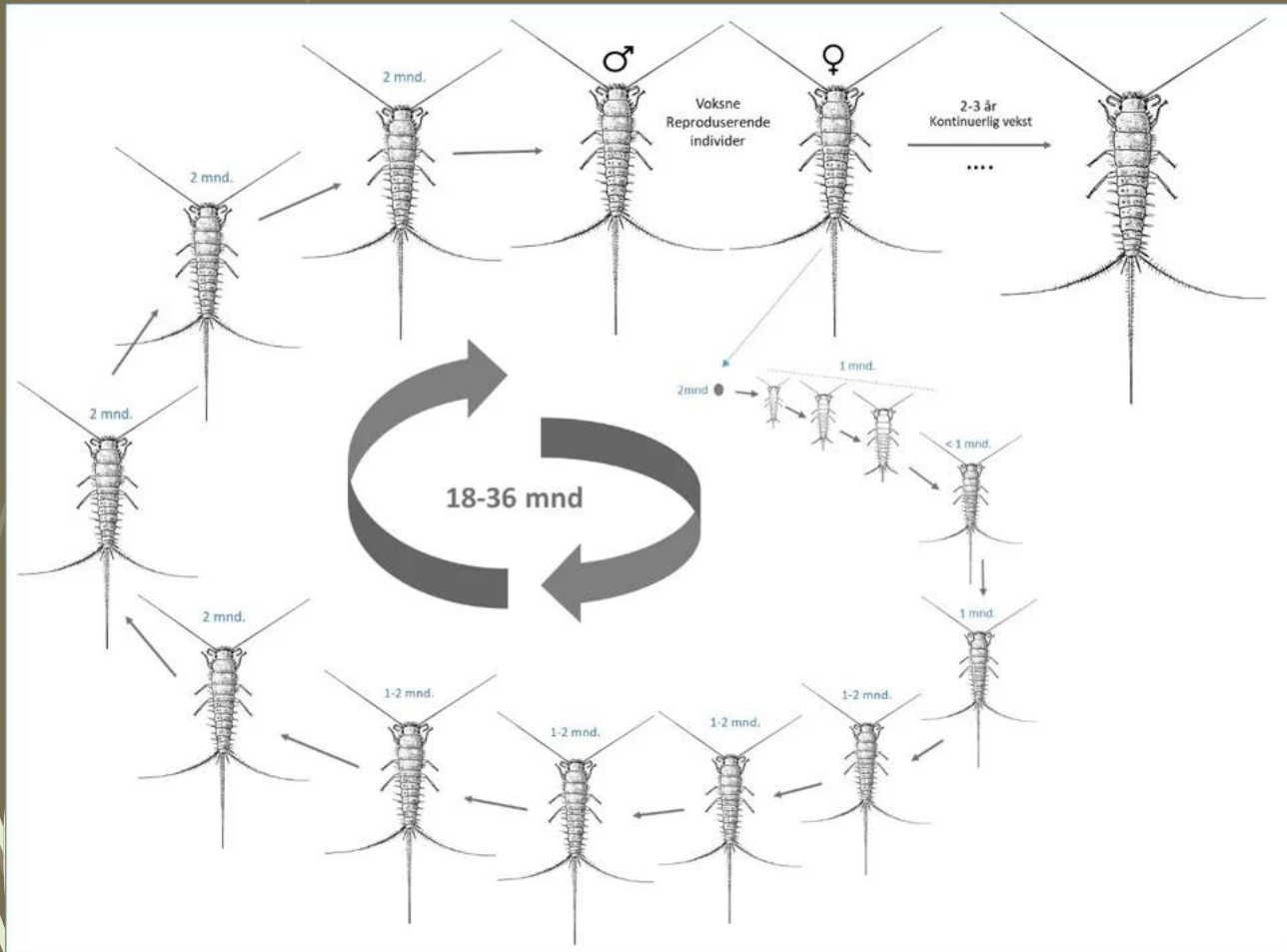
v. Hygiejnesygeplejerske Pernille Ripadal

Skægkræ

- Skægkræ - *Ctenolepisma longicaudatum* - skægget sølvkræ
- Vingeløst insekt
- Lever indendørs og kan minde om sølvfisk
- Skægkræ kan blive op til syv år gamle og i den tid kan de lægge omkring 150 æg. Æggene udklækkes efter ca. 2 måneder og ungerne er kønsmodne og klar til at formere sig, ligeledes efter 2 måneder.
- Skægkræ kan modsat sølvfisken bevæge sig på både vandrette og lodrette flader

Skægkræ Livscyklus

Skægkræ

Forekomst og spredning

- Skægkræ spredes fortrinsvist via transportemballage, papmateriale
- Når først skægkræ er til stede på en lokalitet, er der risiko for spredning til andre lokaliteter, da de formerer sig hurtigt bevæger sig over større afstande
- Skægkræ er altædende og kan leve af små mængder, krummer, mel, madrester, døde insekter eller andet organisk materiale, tekstiler fx stof og papir
- Der foreligger ikke en systematisk oversigt over forekomsten af skægkræ i danske sundhedsinstitutioner, men Central Enhed for Infektionshygiejne (CEI), SSI, modtager et stigende antal henvendelser om emnet

Skægkræ

Sølvfisk

CEI – Statens Serum Institut - Notat om skægkræ i sundheds- og plejesektoren (maj 2024)

➤ Hovedpunkter fra notatet:

- **Risiko for brud på sterilitet:** Skægkræ kan beskadige emballagen på sterile produkter, hvilket kompromitterer deres sterilitet og udgør en direkte infektionshygiejnisk risiko
- **Spredning:** Skægkræ er i stand til at kravle op ad vægge og lofter, hvilket gør det vanskeligt at kontrollere deres spredning i bygninger
- **Forebyggelse:** SSI anbefaler, at hospitaler og plejeinstitutioner implementerer strengere logistik- og lagerhåndteringsprocedurer, herunder at åbne pakker udenfor bygninger og hurtigt bortskaffe emballage i lukkede containere.

CEI – Statens Serum Institut – Notat om skægkræ i sundheds- og plejesektoren (maj 2024)

- Ved fund af skægkræ i patientrelaterede områder skal Infektionshygiejnen kontaktes
- Ved fund af skægkræ i depoter med Sterilvarer skal sterilvarer ifølge CEI notat alt sammen kasseres eller genbehandles.

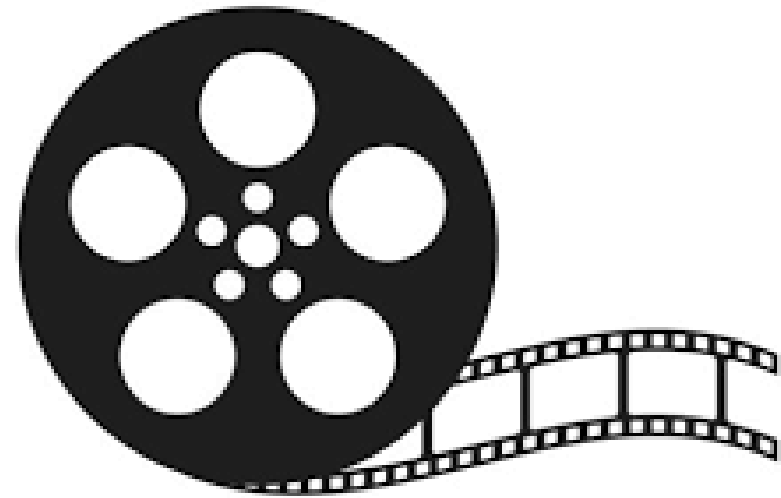
- Hvis skægkræ er påvist, hvor sterilprodukter til flergangsbrug er opbevaret, må disse genbehandles³ på ny (se afsnit på foregående side "Infektionshygiejnisk risiko")
- Hvis skægkræ er påvist, hvor enten rene eller sterilvarer til engangsbrug er opbevaret, kasseres disse varer

Skægkræ

Infektionshygiejnisk risiko

- Kan fører snavs og smittestof fra gulvet med sig på bug, ben og følehorn. Skæl og ekskrementer fra Skægkræet kan ligeledes forurene rene og sterile varer/områder
- Kan udgøre en smitterisiko på undersøgelses-, behandlings- og operationsstuer, sengestuer mm
- Skægkræ kan bevæge sig op ad lodrette flader og derfra hen over lofter, og kan derfor også forekomme i områder, hvor aseptiske forhold er påkrævet. Det er særlig kritisk, og udgør en direkte infektionshygiejnisk risiko, når skægkræ observeres, hvor sterilprodukter opbevares. Den sterile indpakning, også kaldet primær forpakning, består i visse tilfælde af plastlaminatposer med en transparent side og en side af papir . Da skægkræ bl.a. lever af papir, kan de forårsage huller i papirsiden og dermed anbryde plastlaminatposerne. Da barrieren er brudt, kan sterilitet ikke garanteres . Det kan være svært at påvise mikrohuller/brud på papiret, og dermed kan skægkræ upåagtet forurene rene varer og sterilvarer
- Der er ikke påvist smitte via forurenede fødevarer fra skægkræ til mennesker
- Der er ikke påvist smitte fra skægkræ til mennesker, - skægkræ udgør ikke en biologisk smitterisiko

- Slik blir du kvitt skjeggkre

Egne erfaringer Regionshospital Nordjylland og Aalborg Sygehus Nord og syd

- 2023 Skægkræ i skolestue og mødelokaler i gamle bygninger i Hjørring
- Vinter 2023 og forår 2024 skægkræ på kontor og vagtværelser AALB
- Forår 2024 skægkræ i opvågningsafdelings køkken og i kælderdepot mm
- Forår/sommer 2024 skægkræ falder ned på det Sterile assistancebord under en ortopædkirurgisk operation
- Sommer 2024 skægkræ fundet med Sterilpakning abdominalkirurgi og i deres sterildepot
- Sommer 2024 Skægkræ observeres i Øre, Næse Hals OP AALB
-

Task Forcegruppe regional

- Infektionshygiejnen
- Implicerede afdeling/afdelinger (ledelse)
- Teknisk Afdeling
- Service og Rengøring
- Repræsentant for hospitalsledelsen
- Repræsentant fra Klinikledelsen
- Brikkonsulenter
- Centrallager
- Strategisk Indkøb

Registrering

Rumnummer	Funktion	Klinik	lister og gulve	19.8.2024	30.8.2024
16.03.467	Operationsstue 5	Klinik Anæstesi, Børn, Kredsløb og Kvinder		1	
16.03.540	Opholdsstue-Personale-Depot	Fælles arealer		3	1
16.03.451	Steril depot - O-OP	Klinik Hoved-Orto	x	1	0
16.03.422	Operationsstue 12	Klinik Kirurgi og Kræftbehandling	x	0	1
16.03.421	Skopdepot	Klinik Medicin og Akut	x	1	4
16.03.420	Skopskyllerum	Klinik Medicin og Akut		1	0
16.03.415	Operationsstue 11	Klinik Medicin og Akut	x	0	0
16.03.236	Gang	Klinik Anæstesi, Børn, Kredsløb og Kvinder		2	3
16.03.216	Gang	Klinik Anæstesi, Børn, Kredsløb og Kvinder		3	2
16.03.055	Gang	Klinik Diagnostik	x	1	1
16.03.255	Gang	Klinik Anæstesi, Børn, Kredsløb			

25/3-2025	Central OP	16.03.459	Steril depot kir/gas	1 stk
25/3-25	Central OP	16.03.439	Affaldsrum	1 stk
25/3-25	Central OP	16.03.460	Apparaturdepot	1 stk
25/3-25	Central OP	16.03.481	Forrum Anæstesirum 7	2 stk
25/3-25	Central OP	16.03.462	Forrum Anæstesirum 1	2 stk
25/3-25	Central OP	16.03.461	A-OP St 1	2 stk
25/3-25	Central OP	16.03.464	A-OP St 2	1 stk
25/3-25	Central OP	16.03.485	Forrum Anæstesirum 8	1 stk
25/3-25	Central OP	16.03.466	OP St 4	2 stk
25/3-25	Central OP	16.03.476	kontor Anæstesi syd	3 stk
25/3-25	Central OP	16.03.519	Gang	1 stk
25/3-25	Central OP	16.03.521	Personalerum 1	1 stk
25/3-25	Central OP	16.03.521	Personalerum 2	3 stk
25/3-25	Central OP	16.03.546	Personalerum reng.	1 stk
25/3-25	Central OP	16.03.536	Præparationsrum	1 stk
25/3-25	Central OP	16.03.448	Depot	3 stk

Hvor kan jeg få hjælp

- Retningslinjer for håndtering af konstateret skadedyr på Aalborg Universitetshospital.

Ved konstatering af skægkræ

Teknisk Afdeling kontaktes direkte og efter almindelig arbejdstid på deres vagttelefon. Teknisk Afdeling kontakter	Nyt fund af skægkræ indberettes i Teknisk Afdelings opgavesystem. Se endvidere afsnit	Nyt fund af skægkræ indberettes i Teknisk Afdelings opgavesystem. Se endvidere afsnit	Nyt fund af skægkræ indberettes i Teknisk Afdelings opgavesystem. Se endvidere afsnit
--	---	---	---

Fødestue (opgraderet fra profil 4)	Bad og/eller toilet	Kølerum til humanbiologisk materiale	Fælles gangareal
Speciallaboratorium ¹	Gang ved operation	Personalevagtstue	Trappegang
Genbehandling/sterilproduktion/pakning/opbevaring ¹	Kirurgisk håndvask	Omkleedningsrum for patienter	Kontor, hvor der ikke foregår undersøgelse og behandling
Automatiseret steril-lager ²	Laboratorium	Opholds-/legestue for patienter	Personaleomklædning
	Medicinrum	Prøvetagningsrum inkl. donortapning	Mødelokale
	Puslerum på afsnit	Rengøringsrum	Auditorie
	Rent depot/linnedrum	Sektionsstue	Teknikrum
	Patientstue ⁴	Spisestue/buffet for patienter ³	Sikringsrum m.m.
	Rent skyllerum	Spisestue/kantine til personale ³	Tekniske depoter
	Svømmebassin inkl. birum	Uniformsautomat	Fjerndepoter
	Undersøgelsesstue (eksklusiv samtalerum uden hygiejneprofil)	Urent skyllerum	Medikotekniske depoter
		Vagtværelser	

Bekæmpelse af skægkræ

- Limfælder anvendes til at få et indtryk af omfanget af problematikken
- Ædegift- dræber skægkræet og da skægkræ er kannibaler vil det kunne dræbe i 2-3 led
- Sprøjtegift

Er det dyrt (Lokale beregninger)

- Limfælde ca. 1 kr pr stk – 2 limfælde pr. 15 m²
- Lokkedåse inkl. ædegift ca. 20-25 kr pr stk. 1-2 pr. lokale
- Sprøjtemiddel ca. en krone pr kvm, hvis det udføres af eget personale
- Dertil kommer selvfølgelig lønomkostninger
- Aalborg Sygehus syd + Medicinerhuset ca. 76.000 m² (ca. 10.000 limfælder)
- Nyt Aalborg Universitetshospital inkl. Servicehus: 182.563 m² (ca. 24.000)
- Nyt OUH 247.000 m² (ca. 32.000 limfælder)

Limfælder

Bekæmpelsesstrategi Nordjylland

Indledningsvis opsættes der limfælder med lokkemiddel (lokkemidlet består af sirismel) for at afdække omfanget af skægkræ i lokalet. I et lokale på 15 m² vil man typisk opsætte to fælder.

Limfælderne kontrolleres efter én uge og igen en uge senere. Afhængigt af omfanget af skægkræ fortsættes der i ét af de tre spor, der er nævnt nedenfor, hvor der også skal tages hensyn til lokaliteten:

- **Behandling med limfælder**
Hvis der kun observeres få skægkræ (<5), fortsættes der blot med limfælder i rummet. I et lokale på 15 m² vil man typisk opsætte to fælder.
- **Behandling med lokkedåser**
Hvis der konstateres flere skægkræ (5-15), iværksættes der opsætning af lokkedåser, som indeholder lokkemiddel og ædegift. I et lokale på 15 m² vil man typisk opsætte to dåser.
- **Behandling med sprøjtemiddel**
Hvis der konstateres mange skægkræ (>15), er den bedste løsning at behandle med sprøjtemiddel langs alle fodlister. Midlet virker i op til tre måneder, men effekten aftager langsomt undervejs. Derfor anbefales det, at der foretages en boosterbehandling tre uger efter første behandling. Der findes både oliebaseerede og vandbaseerede produkter på markedet. Lokale erfaringer peger på, at de oliebaseerede er mest effektive.

Billeder fra det virkelige liv

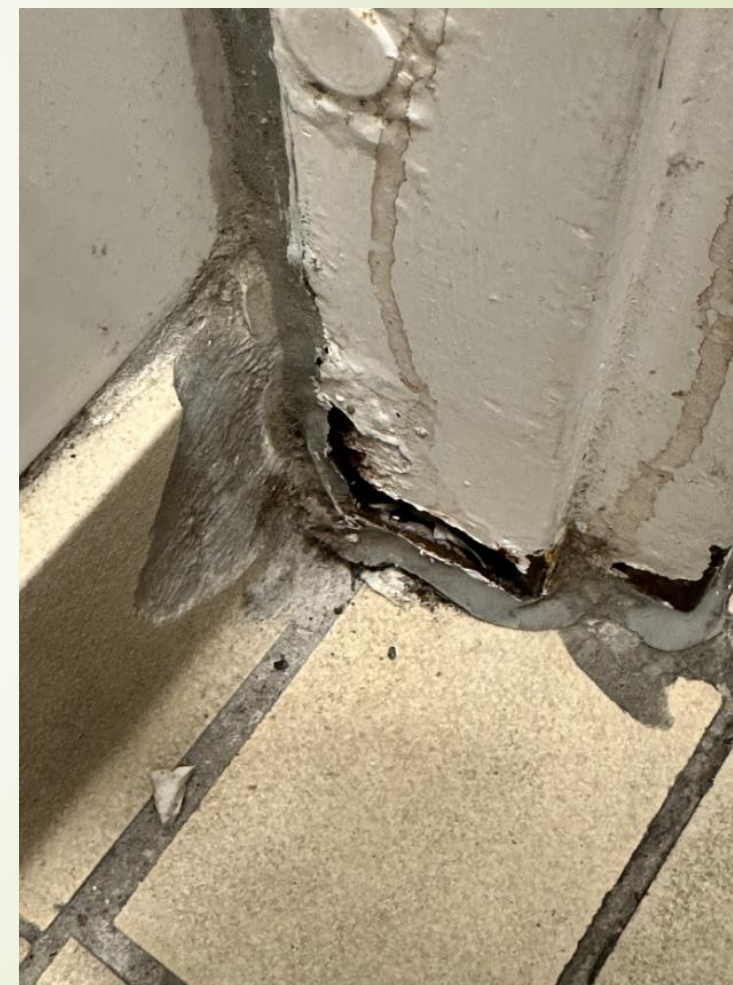

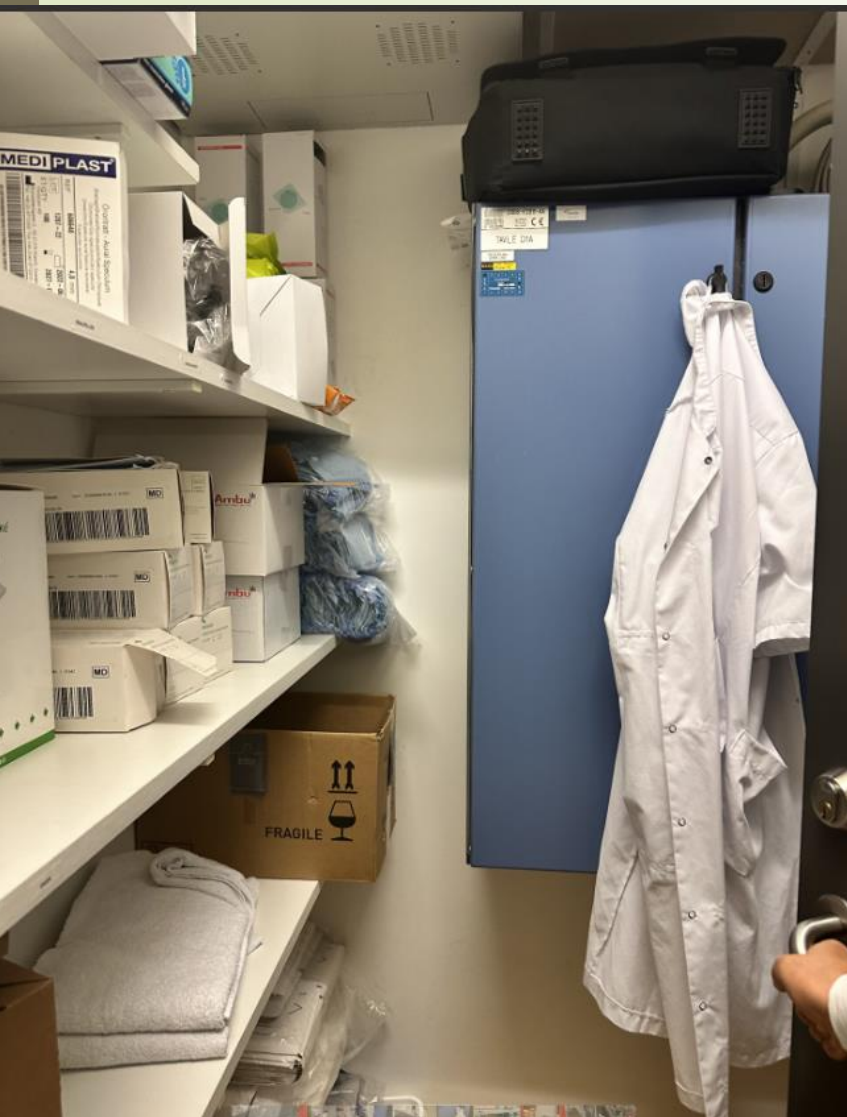
Depoter

Depoter

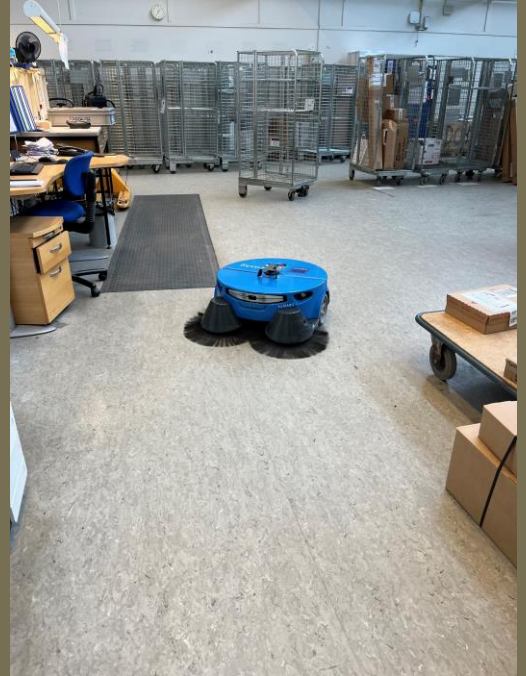
Adfærd

Hvad skal du som personale gøre

Oprydning

- Sørg for at placere madvarer i lukkede skabe eller plastkasser med låg og lukkefunktion
- Hold lokalerne rene og ryddelige, undlad at placere ting direkte på gulvet, så rengøringspersonalet kan komme i alle hjørner. Minimer mængden af ting i lokalet, så vandrette flader kan rengøres
- Fjerne yderemballager af pap fra lokalet. Yderemballager bør kun forefindes i Godsmødtager og modtagerrum på Centrallager. Ved skaffevarer som kommer direkte i afdelingen, fjern yderemballage hurtigst muligt, gerne i et dedikeret udpakkerum udenfor afdelingen.
- Sørge for at medicinske artikler opbevares i lukkede depotskabe, alternativt på åbne hylder i plast-bokse med låg.
- Personlige ejendele bør minimeres og opbevares i lukket skab eller på knage og skal ikke forefindes i hygiejneprofil 5, 4 og 3.
- For at kunne gøre sufficient rent og skabe de bedst mulige betingelser for det tekniske personale i bekæmpelsen af skægkræ, er det en forudsætning, at der er ryddet op i lokalet, hvor der er konstateret skægkræ.

Skægkræ i Sundhedssektoren

➡ En usynlig trussel mod Hygiejnen?